Arhiv Severa No.37 - Horor i melanholija (2)

Autor Boris LaziÄ‡
Ñƒ Ñ‚Ð¾Ñ€Ð°Ðº, 23 Ð½Ð¾Ð²ÐµÐ¼Ð±Ð°Ñ€ 2010

HOROR I MELANHOLIJA (2)

(Marginalije uz Ä•itanje Dilana Doga)

3.

Pamtljivi kvadrati: po toj teoriji strip o njima ovisi. Od takvih kvadrata mi u stvari stvaramo, u duhu, pri Ä•itanju, odlomke kojih u stripu nema. Ti pamtljivi kvadrati, u Dilanu Dogu, stoje u tesnoj vezi s implicitnom kritikom društvenih odnosa jedne, rekoh, otvoreno kafkijanske atmosfere. Sklavijev svet je vrsta K und K bestijarijuma koji se razlio na Ä•itav univerzum. Utehe nema. Niti igde moÅ¾e da se udahne Ä•isti vazduh. Svet nije neporoÄ•an. Niti je to sam Dilan (Sklavijev Dilan), samozaljubljen i ciniÄ•an kakav veÄ‡ nesumnjivo jeste. Golkonda deluje kao otelotvorenje društvenih košmarnih elemenata, a delovanje niÅ¾ih demona, njihova napastvovanja na taj svet manje su štetna no samo Ä•oveÄ•ije delovanje. Naposletku, i pakao i raj dela su Ä•oveÄ•ija. Rugoba tih insektoidnih preobrazbi, zastrašujuÄ‡e nebesne pojave na mirijade istovetnih, poslovnih, bankara u crnim frakovima, s polucilindrima i kišobranima koji ko latice s neba padaju po ulicama grada i namah satiru sve što po gradu gamiÅ¾e, prolaznike, krivce i Å¾rtve podjednako, to je svojevrsni Sklavijev odgovor Bogu na pitanje: „SviÄ‘a li ti se moj svet?" Jasno nam je iz kog razloga je Sklavi na strani svojih Ä•udovišta. Pesnike uvek privlaÄ•e propalice, boÅ¾jaci, biÄ‡a do te mere poluostvarena da promašiÄ‡e vlastitu smrt koliko i Å¾ivot.

Dilan je povalio sopstvenu majku, digao ruku na oca - on je samom sebi noÄ‡na mora. Teret vlastite krivice odreÄ‘uje njegovo zvanje. Breme seksualnosti (sa svim nastranostima koje ono nosi) kod Sklavija odreÄ‘uje nagon ka smrti. Prekršeni tabu otvara dveri svakom vidu propasti, pa i skok u ništavilo. Morgana postaje Morana. Frojdizam je oÄ•ito potreban scenaristi da bi artikulisao motivacije junaka. Umetnost, sreÄ‡om, ne poznaje plošnost. PrivlaÄ•nije su nam slike nego potonja psihologizacija istih. Na tragu Nabokova, drÅ¾im da je Frojd matora frajla, gatara, koja ruje po tuÄ‘im mukama i prevrÄ‡e špil karata pre nego što nevoljniku tresne u lice svoj sud kao neopozivi fatum. MeÄ‘utim, nema sudbine, to bar znaju DrÄ•ni, soj ljudi koji sebi uvek pruÅ¾a ono za Ä•ime Å¾udi (za Ä•ime, recimo, reÄ‘e poseÅ¾e uštirkani malograÄ‘anin). Nema sudbine, postoji danas i sad, i u sadašnjem trenutku tvoje ja koje o svemu odluÄ•uje. Ti nisi Edip, niti si slep. PrivlaÄ•nije su Sklavijeve slike, opsesivne teme, vizuelizacija istih od strane vrsne crtaÄ•ke ekipe. Nema tu pouke. To što njega muÄ•i nuÅ¾no ne muÄ•i mene, niti vas: meÄ‘utim, nama se sviÄ‘a obrada, a dopada nam se i niz tih sasvim isÄ•asenih, sasvim liÄ•nih, vizija, koje nas proÅ¾imaju, snaÅ¾e, bogate, draÅ¾eÄ‡i našu samosvest, i zabavljaju nas, pre nego se jednom vratimo u prah.

4.

OdliÄ•an rad s crnim masama, postupak koju kuÄ‡a Boneli inaÄ•e obilato koristi u svojim serijalima s fantastiÄ•nom potkom, pogoduje stvaranju zatamnjene atmosfere. Za razliku od Dilanovog sveta, Martijev je, recimo, u izvedbi Alesandrinija, protkan svetlošÄ‡u od koje bi moglo i da se obnevidi. Kasteli veruje u svet, makoliko smatrao da se iza mnogo Ä•ega, kao u nekakvoj deÄ•ijoj predstavi, krije varka - on taj svet ipak odobrava, ide mu u susret. To je dobro osetio njegov najbolji crtaÄ•. Sklavi kako svoj - tako i tuÄ‘i - jedva da trpi. Eto razloga zašto se ti junaci retko susreÄ‡u meÄ‘u istim koricama. ReÄ• je o dvama suprotstavljenim pristupima stvarnosti. O dvama razliÄ•itim oseÄ‡anjima, shvatanjima Å¾ivota. Iz njih proistiÄ•u ne samo dva razliÄ•ita naÄ•ina pripovedanja, veÄ‡ i dva razliÄ•ita poentiranja, dva razliÄ•ita klimaksa priÄ•e kod oba scenarista. Dok Kasteli vrlo sporim tempom, kad u postupku toka svesti, kad flešbeka ili priÄ•e unutar priÄ•e, vodi k razrešenju enigme, dotle Sklavi nudi nelinerano, eliptiÄ•no, fragmentarno pripovedanje koje stoji na meÄ‘i Poovske, detektivske priÄ•e, i pesme u prozi. Marti je renesansni Ä•ovek kome je sve podreÄ‘eno, Dilan više medij o koga se prelama stvarnost sveta bez Boga, iliti stvarnost BoÅ¾ijeg ništavila. Dobro je, u svetlu toga, da su se ti junaci, Ä•eda takvih pisaca, i dvaput sreli.

Kastelija zaokuplje problem vlasti, Sklavija, rekoh, pitanje smrti. Pitanje smrti i kao pitanje pomeranja granica Å¾ivota s posebnim naglaskom na prouÄ•avanje oseÄ‡anja zebnje ili gaÄ‘enja pred moguÄ‡nostima koje nudi današnja nauka (bioinÅ¾injering, genetika, kibernetika - Inverere). U tom smislu Sklavi nasleÄ‘uje materijalizam Lavkrafta. „if You don't like this world, You should try some of the others", kaÅ¾e Dik, a mi smo zajedno s Dilanim isprobali nemali broj takvih. Serijal naprasno prestaje na sedamdesetsedmom broju. U toj epizodi Dilan ostaje sam na svetu. Sklavi se, putem nauke, rešava i Boga i smrt (sreÄ‡om ne i gaÄ‘enje nad egzistencijom), a za nastavak serijala par ljudi iz Bonelija bi - ipak - trebalo da završi u donÅ¾onu za lihvare, nabijeni na koÄ•eve. Zamišljam ih kako izdišu tiho, dugo, beznadeÅ¾no mukotrpno. Od svirepih boli zazivaju smrt koja ne dolazi. Umiru bar onoliko dugo koliko Dilan, Poslednji Ä•ovek na zemlji, samuje na rubu propasti.